

Asia: VN/538/2019

## **Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta**

### **Yleiset säännökset (Luku 1)**

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista**

-

### **Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)**

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista**

-

### **Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)**

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista**

Keskitymme lausunrossamme etenkin jätelakiesityksen viidenteen lukuun, jossa puhutaan kunnan vastuulle kuuluvasta jätehuollosta.

Mielestämme lakiesityksen viidenteen lukuun ehdotetut muutokset ovat välttämättömiä jätehuollon kokonaisuuden selkiyttämisen, kierrätystavoitteiden saavuttamisen, luonnonvarojen säästämisen ja päästöjen vähentämisen vuoksi. Esitettyjen muutosten ansiosta jätehuollon toimijoiden roolit selkiintyvät ja pääsemme eroon päällekkäisistä rooleista.

Asiantuntijoiden selvitykseen perustuva jätteenkuljetusjärjestelmän uudistus ja kuljetusten kaksoisjärjestelmästä luopuminen ovat ehdottomia edellytyksiä Suomea kansallisesti ja kansainvälisesti sitovien yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi. Jätteenkuljetusjärjestelmän ratkaiseminen lailla päättäisi vihdoin yli 40 vuotta kestäneen riitelyn siitä, kenellä on oikeus kuljettaa jätettä. Riitely on aiheuttanut monissa Suomen kunnissa huomattavaa hallinnollista taakkaa ja monia asiantuntijoilta tilattuja selvitystöitä.

Riitely on työllistännyt hallinto-oikeuksia, joissa valituksien käsittely on saattanut kestää vuosia, eikä asia ole sen jälkeenkään ratkennut. Hallinto-oikeudet ovat lähes poikkeuksetta ratkaisseet jätteenkuljetusta koskevat riidat palauttamalla asian jätehuoltoviranomaisen uudelleen käsiteltäväksi, mistä on seurannut uusi täysin samanlainen päätös kuin aiemmin. Kuljetusjärjestelmäpäätökset ovat monissa kunnissa vuosia kestävässä hissiliikkeessä hallinto-oikeuden ja jätehuoltoviranomaisen välillä. Näin on myös Oulussa, jossa kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on jo kaksi kertaa palautettu hallinto-oikeudesta jätehuoltoviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

Kiertokaaren toimialueella lukuun ottamatta Pudasjärven kaupunkia operoi samoilla asuinalueilla jopa neljän eri yhtiön jäteautoja, jolloin kuljetuslogistiikka ei voi olla tehokasta. Syntyy turhia ajokilometrejä. Monen jäteauton yhteenlasketut ajokilometrit ovat paljon suuremmat ja päästöt suuremmat verrattuna siihen, että tyhjennystyö tehtäisiin yhdellä autolla. Asukkaat valittavat toistuvasti meille jäteautoliikenteestä, autojen aiheuttamista ilma- ja melupäästöistä sekä vaaratilanteista liikenteessä. Toisaalta toimialueellamme on kuntia, joissa tarjonnan puutteen vuoksi jätteenkuljetukset ovat käytännössä yhden yrityksen yksinoikeus. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on johtanut myös siihen, että saman alueen kiinteistöjen jätteenkuljetushinnoissa saattaa olla huomattavia eroja.

Kiertokaaren omistajakunnista vain Pudasjärven kaupungissa on kunnan kilpailuttama jätteenkuljetus. Pudasjärven kaupunki on yhtiömme osakas, ja se on antanut myös jätteenkuljetuksen hoidettavaksemme. Jätehuollon koko arvoketjun hallinnan ansiosta olemme onnistuneet nostamaan Pudasjärven kiinteistöjen järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittyneiden kiinteistöjen (lomamökit mukaan lukien) lähtötilanteen 44 prosentista 92 prosenttiin. Vastaavalle tasolle järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittyneiden kiinteistöjen osalta ei päästä missään muussa toimialueemme maalaiskunnassa, eikä ehkä koko maassa, ei eteenkään niissä kunnissa, joissa on kiinteistön haltijan kilpailuttama jätteenkuljetusjärjestelmä. Koska Pudasjärvellä on paljon haja-asutusta, kiinteistöjen jätehuollon kimpparatkaisut ovat olleet sallittuja ja suosittuja.

Koordinoidusti hoidettu jätehuolto sisältäen jätteenkuljetukset mahdollistaa kuntalaisten yhdenvertaisen kohtelun. Toisin kuin kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen piiriin kuuluvissa toimialueemme kunnissa, Pudasjärven kaupungissa jätehuollon jätemaksut kohdistuvat tasapuolisesti kaikille kiinteistöille. Kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmään kuuluvissa kunnissa jätehuollon hinnat vaihtelevat huomattavasti eri kuljetusyhtiöiden sekä kiinteistöjen välillä. Pudasjärvellä tarjoamaamme kiinteistön jätehuollon palvelupakettiin sisältyy myös kiinteistön mahdollisesti tarvitsemien jäteastioiden hankinta ja toimitus perille veloitusetta. Rahoitamme jäteasiat kaikille kiinteistöille suunnatuista jätehuollon perusmaksuista. Järkevän ja kestäväen kuljetuslogistiikan ja siihen kuuluvan ajohallintajärjestelmän ansiosta turhia ajokilometrejä ei synny. Hoidamme myös kiinteistöjen jätelaskutukset. Pudasjärven kaupungin päättäjät ja asukkaat ovat olleet erittäin tyytyväisiä kaupunkinsa nykyiseen jätehuollon palvelutasoon. Erityisen tyytyväisiä he ovat olleet ns. vapaamatkustuksen loputtua lähes kokonaan.

Kunnan vastuulle kuuluvaa jätehuoltoa pitäisi pystyä hallinnoimaan helposti. Nykyisen jätelain 43 § mukaan kunta voi siirtää jätehuollon palvelutehtävät, jätelaskutuksen ja jäteneuvonnan omistamansa yhtiön tehtäväksi. Kunnan tulee vastata siitä, että jätehuollon palvelutehtävät hoidetaan jätelain säännösten mukaisesti. Jotta yhtiö voisi hoitaa asiallisesti ja tehokkaasti kunnan sille antamat lakisääteiset tehtävät sekä kohdentaa jätemaksut oikeille henkilöille, yhtiölle tulisi vaikeuksitta antaa mahdollisuus päästä asukkaiden ja asiakkaiden tietoja sisältäviin Digi- ja valvontaviraston rekistereihin. Valitsevan jätteenkuljetusjärjestelmän vuoksi valitettavasti Kiertokaaren toimialueen kunnissa Pudasjärveä lukuun ottamatta palvelutehtävien lainmukaisuutta on mahdotonta valvoa.

Kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon koordinointi ja kokonaisuuden hallinta mukana lukien kuljetusten hallinta liittyy olennaisena osana tulevaisuuden kierrätysvelvoitteiden saavuttamiseen. Vain koko järjestelmän hallinnointi ja kokonaisuoptimointi mahdollistaa sen. Osiin pilkottu järjestelmä aiheuttaa osaoptimointia ja kokonaiskustannusten nousua. Ylimääräiset kustannukset tulevat kuluttajien maksettaviksi. Kunnan kilpailuttama kuljetusjärjestelmä takaa samat lähtökohdat kaikille jätekuljetusyrityksille osallistua kilpailutuksiin: isoille ja pienille, uusille ja vanhoille. Lakiluonnoksen velvoite markkinavuoropuhelusta on hyvä. Kierrätykseen ohjaava ja kannustava jätehuollon maksurakenne voidaan ottaa helpommin käyttöön, kun kuntayhtiöillä on toimialueellaan kokonaisvastuu kiinteistöjen asiakkuuden hallinnasta ja kuljetusjärjestelmästä.

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus mahdollistaa alueellisen tai paikallisen kierrätysasteen laskennan, mikä on kierrätyksen tehostamisen lisäksi olennainen osa kierrätystavoitteiden saavuttamista ja toteuttamista. Kunnissa, joissa on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, kierrätysasteen laskeminen on mahdotonta, koska yksityisten yritysten ei tarvitse antaa tietoja kunnille. Tietoja ei saada mistään.

Lakiesityksen toimet luovat uutta työtä kuljetukseen ja käsittelyyn. Keskitetty kiertotalouden optimointi ei tässä esitettyssä muodossa vähennä, vaan päinvastoin lisää työpaikkoja myös jätteenkuljetuksessa ja tukee EU:n kierrätystavoitteita. Kunnan kilpailuttama jätteenkuljetus mahdollistaisi edellytyksen käyttää kuljetuskaluston käyttövoimana puhtaita polttoaineita, kuten biokaasua. Autoihin on mahdollista vaatia myös punnituslaitteisto, mikä mahdollistaisi aiheuttamisperusteisen jätteenkäsittelymaksun ja siten kannustaisi kiinteistöjä vähentämään ja kierrättämään jätettä (punnituslaitteet toimivat myös pohjoisen olosuhteissa, koska ne ovat käytössä mm. Ruotsin Haaparannassa). Kiinteistön haltijan itse järjestämässä jätteenkuljetuksessa mikään edellä mainituista ei ole mahdollista. Kiinteistön haltijan jätteenkuljetusjärjestelmä on suorastaan esteenä kunnalliselle toimijalle kehittää kokonaisvaltaista jätehuoltoa.

Laskelmiemme mukaan kunnan vastuulle kuuluvan yhdyskuntajätteen kuljetuksen kilpailutuksen ulkopuolelle jää lähes puolet kaikista jätteenkuljetuksista. Tämä koskee yritysperäistä jätettä, joka otetaan vastaan joko ns. TSV-jätteenä (JL 33 §) tai markkinaehtoisena jätteenä. Näiden lisäksi se koskee myös yritysperäistä jätettä, joka on kuormattu samaan jäteautoon asumisessa syntyneen jätteen kanssa ja jota voi olla jopa 20–30 prosenttia koko kuorman määrästä. Toisin sanoen asumisen jätteen sekaan kuormatun yritysperäisen jätteen ei tarvitse olla mukana kunnan

kilpailuttamissa kuljetuksissa, elleivät yritykset sitä itse halua. Väitteet siitä, että siirtyminen koko maassa kunnan kilpailuttamaan jätteenkuljetukseen aiheuttaisi yrityskuolemia on vailla todellisuuspohjaa, eikä näin ole käynyt tähänkään mennessä.

Lain muutosehdotuksessa on mielestämme otettu selkeä kanta siihen, että jätteenkuljetusten kilpailutus on järjestettävä niin, että myös pk-yritykset voivat tarjota kuljetusurakoita. Lain muutoksessa esitetyt siirtymäajat ovat tarpeellisia, jotta kuljetusjärjestelmän muutokset voidaan tehdä hallitusti. Pidämme lain muutostekstiä tältä osin erittäin hyvänä.

Ympäristön kannalta kunnan kilpailuttama kuljetus takaisi paremmin umpikaivo- ja sakokaivolietteiden käsittelyn asiallisessa paikassa. Käsityksemme mukaan umpikaivo- ja sakokaivolietteiden tyhjennykset hoidetaan Suomessa hyvin: Jos kaivoja ei ole tyhjennetty, asukkaan viemäritkään eivät vedä. Sen sijaan kyseisten lietteiden käsittely ei ole yhtä hyvin hoidettu. Läheskään kaikkia kuormia ei viedä kunnallisille jätevedenpuhdistamoille, vaan kuormia tyhjennetään pelloille ja muihin epämääräisiin tai jopa luvattomiin paikkoihin, kuten sadevesikaivoihin.

Puollamme kuntien ja pakkausten tuottajavastuutahojen välistä yhteistyötä. Kuntien ja pakkausten tuottajien yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä toimii hyvin, ja se olisi syytä vakiinnuttaa valtakunnalliseksi tavaksi lakimuutoksessa esitetyllä tavalla.

Mielestämme ehdotettu jätelain muutos mahdollistaa nykyistä paremmin kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden saavuttamisen, mutta puollamme kuitenkin lakimuutosta tietyn varauksin. Varaus koskee umpi- ja sakokaivolietteiden kuljetuksia, jotka tulisi myös hoitaa kunnan järjestäminä tai ainakin säätää niin, että lietteiden tyhjennykset tulee tehdä kunnan osoittamiin paikkoihin.

Nykyisen jätelain mahdollistama kuljetusjärjestelmiä koskeva valuvika on vihdoinkin korjattava jätelain muutoksella.

## Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista**

-

## Muut jätelain pykälät

**Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista**

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

-

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

-

Hirvonen Sami  
Kiertokaari Oy